

האלוף מל עם האלוף גביש (מימין) על אם הדרך בעיצומה של מלחמת ששת הימים

עור וייצמן לשנות את דעתו מקצה אל קצה, להכריע לטובת אימוץ תוכניתו של טליק

קיד. הוא היה שם גם קודם לכן, אלא שקודם לא העזו לעלות בדעתו להחזיר לצה"ל אלוף בן 55, כשגיל הפרישה הרגיל ממוצע של אלופי צה"ל הוא 45. איש גם לא חשב שניתן להחזיר לצה"ל את אחד מראשי "דור הנפילים" של הגנרלים אשר הטביעו חותמם על צה"ל, מבלי לערער ולזעזע את כל מערכת הפיקוד העליון. אבל וייצמן קנה את הרעיון של מינויו של טליק לתפקיד מפקד מפקדת כוחות היבשה. במינוי זה היה כדי להחזיר מיד לצה"ל ולמערכת הביטחון את היוקרה ש"אבדה לה. היה בו גם כדי לצרף למטכ"ל כוח אינטלקטואלי, שהוא משכמו ומעלה מעל אלופי צה"ל הנוכחיים ולהעניק ל"מטכ"ל את ממד החשיבה האינטרסגית שכה חסר בו.

יותר מזה: למרות שטליק לא היתנה זאת ולמרות שלא הובטח לו דבר בנושא זה, ברור שמינויו הופך אותו מיד כמועמד לתפקיד הרמטכ"ל הבא, אחרי שרפול ילך הביתה. מתחריו לתפקיד זה הם אלופים כמו אביגדור ("יאנוש") בן-גל, אלוף פיקוד צפון, או משה לוי, אלוף פיקוד המרכז. כוהו סרנים בסמכויותיהם של סגן הר עם מינויו של טליק אין ספק שהוא יהפוך לדמות הדומיננטית ביותר במטכ"ל. למרות כל ההסברים, שלא יהיה במינויו משום פגיעה בסמכויותיהם של סגן הר רמטכ"ל והרמטכ"ל עצמו, ברור שפגיעה כזו היא בלתי-נמנעת.

פגיעה מסוג אחר נפגעה כל אלופי הר מטכ"ל, עקב ההחלטה על הקמת מפקדת כוחות היבשה ומינויו של טליק למפקדה.

על רקע זה כבר סער השבוע הרמטכ"ל,

השאלה המרכזית היתה כיצד הסכים הרמטכ"ל, רב-אלוף איתן, למהפכה של טליק, כאשר 24 שעות קודם להודעה על מינויו עדיין התנגד לה בתוקף? הסכמתו של רפול הושגה אחרי שיחה ישירה שהיתה לו עם שריהביטחון. עור דיבר אל רפול גלויות. הוא אמר לו, בערך, כדברים האלה: אני נותן לך גיבוי מהיום

מה גרם לתפנית הקיצונית והפתאומית?

היתה זו החלטה בלעדית של שר הביטחון עזר וייצמן, בהשפעת סגנו, מרדכי ציפורי, ויועצו לענייני ביטחון-לאומי, האלוף אברהם ("אברשה") טמיר. עזר וייצמן נמצא במצבו של שימרון פרס בשנת 1975. יוקרת צה"ל ומישרת הביטחון נמצאות בשפל המדרגה. הסתבר כותו של הרמטכ"ל, רפאל איתן, בפרשת בניגת הרוצחים בצה"ל ובפרשת תצהירו בעניין אילון-מורה, וכן הסתברותו של עזר וייצמן עצמו בפרשת בסאם שכעה, האירו את מערכת הביטחון כולה באור שלילי. מישוה גם לחש, ככל הנראה, באוזני וייצמן שהוא עלול לסיים את תפקידו כשר-ביטחון מבלי שתקופת כהונתו תטביע את חותמה על צה"ל. הוא לא חולל שום שינוי, הוא לא ריענו וחדש דבר בתקופת כהונתו כשר-ביטחון.

לוייצמן נשקפה סכנה נוספת: לא מן הנמנע שיווצר מצב שבו יאלץ הרמטכ"ל הנכחי להתפטר, מבלי שיהיה מועמד טב עי לרשת את מקומו. לא מוטה גור ולא רפאל איתן לא הכשירו את האישיות ה"צבאית שניתן יהיה למנותה ללא ערעור לתפקיד הרמטכ"ל. אלופי הפיקודים הרג כחים הם חסרי ניסיון קרבי מעשי בפיקוד על עוצבות גדולות.

הפיתרון היה אימוץ חלק מתוכניתו של טליק לאירגון מחדש של צה"ל, ובעיקר החלק הנוגע להקמת מפקדת כוחות-יבשה. אחת הסיבות שמנעו בעבר הקמתה של מפקדה כזאת היתה, שלא נראה מי שיהיה מסוגל לעמוד בראשה. עתה נמצא פתאום האיש המתאים לתפקיד

בו מיניתי אותך לרמטכ"ל. לא היה למטכ"ל שדרשו את ראשו כמו את ראשך. אני עומד תמיד מאחוריך ונותן לך את כל הגיבוי. מגיע גם לי פעם שתתן לי גיבוי. רפול קיבל עליו את הדין, העלול לבשר גם את קץ הקאריירה שלו.

הגנרל שרצה להיות אינסטלטור

חזרתו של טליק לצה"ל ולמטכ"ל תחולל מהפכה. כי טליק אינו בבחינת עוד אלוף. הוא אישיות יוצאת-דופן, ש"אפשר להסכים עמה או לשלול אותה, אבל אי אפשר להתעלם ממנהיגותה ומהסמכות שהיא מקרינה סביבה. בנו של בן-ציון טל, שעלה ארצה בגיל 17 מביאליסטוק, ושמשפחתו נשאה את השם טל עוד במאה שעברה, נולד במו"ש שבה מהגרים בגליל, שאותה הקימו הוריו. המושבה התפרקה בגלל מחסור במים. אביו של ישראל החל לעבוד כפועל בתחנת הכוח של רוטנברג בנהריים. את מישפחתו, שהתגוררה בצפת, ביקר רק בשבתות.

כשטליק היה בן 5, התנפלו פורעים ערביים במאורעות 1929 על ביתם בצפת, סתמו את פתח הבית באבנים והציטו את הבניין. קבוצת צעירים יהודים הצליחה להגיע לבית, לחלץ את אמו של טליק, אחותו ואותו, ולהסיע אותם במשוריינים לתחנת-המיטרה. שכנתם גורפה.

האב הגיע עוד באותו יום מנהריים כשהוא מביש, אבל יצא להגן על בית-היתומים בצפת, עליו הסתערו פורעים. רק כעבור יומיים מצא את מישפחתו בתחנת-המיטרה בצפת.

הוא העביר את המישפחה מצפת לכפר-יחזקאל וכעבור שנה פרש מנהריים והיה בין מקימי באר-טוביה. בבאר-טוביה התגלה טליק כישרון טכנולוגי. הוא אהב לרכוב על חמור ננס ולטפל במכונות. כ"גער היה מייצר כלי-נשק מתוצרת-בית.

כמו "רובה חפרפרות" עשוי צינור. הוריו קיוו גלות אצלו כישרון מוסיי קאלי. בילדותו פרט על מגדולינה יחד עם כל בני כיתתו. אבל כשהגיע מועד הקונצרט החגיגי של הכיתה סרב המורה לנגינה לשתפו במופע, מטעמים מוסיקאליים. כל הבנות בכיתה הודיעו או כי יחרימו את המופע. לבסוף נמצאה פשרה: הושיבו את טליק על הבמה בבגדים חגיגיים עם מגדולינה ביד, כמו שאר הילדים, והוא פרט על יד המיתרים, לא עליהם.

מעולם, כך סיפר פעם, לא חלם להיות חייל. וזאת למרות שכנער כבר שימש כרץ-קשר בהגנה ובגיל שבע-עשרה והציג בשנת 1942, התנדב לצבא הבריטי. הוא עשה זאת בניגוד לדעת הוריו, שהפצירו בו שילך למלחמה רק בתום החורף. אחרי שיסתיימו הגשמים, כדי שלא יתקרר, וב"ליום. בכוח את צעירי המושבה שביקשו להתגייס. טליק הצליח להסתגן דרך המח"סום ולהגיע למחנה הגיוס בסרפנד.

הוא צורף לחטיבה היהודית הלוחמת, לחם באיטליה כמקילען תחת פיקודו של חיים לסקוב. בתום המלחמה נפגש עם שרידי השואה במחנות, היה ביחידת הנוק"מים הסודית של יוצאי הבריגדה, ששמה לה למטרה לזהות פושעים נאצים ולחסלם. כשחזר לארץ רצה לעבוד קורס טייס אבל נחשב כמומחה מיספר אחד לנשק מסייע ונאלץ לעסוק בהדרכה. בתפקיד זה יצא לצ'כוסלובקיה אחרי פרוץ מלחמת העצמאות, כדי לרכוש את הבורות הראשונות עבור צה"ל. במלחמה היה מדריך בחטיבת פלמ"ח הנוגב, מפקד מחלקת מיקלעים ב"חיבצע נחשון וקצין-מיבצעים של חטיבה שבע, שכבשה את נצרת והגליל המערבי. הוא לא ראה אז את הצבא כיעוד, אבל נשאר לשרת בצה"ל גם אחרי המלחמה.

השירות הזמני הזה נמשך עשרים ושש שנים. פעם אמר טליק בהומור: "בסך הכל רציתי להיות אינסטלטור, לתקן מג"פות וברזים". עד היום הוא מחזיק בביתו הצנוע ברחובות בית-מלאכה פרטי קטן, כששואלים אותו מה הוא עושה במסגרה (המשך בעמוד 42)